

SCENARIUSZE LEKCJI

**KRAJOWY
PLAN
ODBUDOWY**

**Rzeczpospolita
Polska**

Sfinansowane przez
Unię Europejską
NextGenerationEU

SCENARIUSZ LEKCJI 1

Temat: Czy tradycję można malować na nowo? Dziedzictwo niematerialne na przykładzie twórczości Ewy Sumlińskiej

Cele lekcji

Uczeń:

- rozumie pojęcie dziedzictwa niematerialnego,
- zna przykłady tradycyjnych technik zdobniczych (malowanie porcelany, kroszonka),
- potrafi wskazać, w jaki sposób tradycja może funkcjonować we współczesności,
- rozwija myślenie twórcze i refleksyjne.

Czas: 45 minut

Grupa: klasy 6–8 / szkoła ponadpodstawowa

Wprowadzenie (5 minut)

Pytanie do klasy:

Czy tradycja to coś, co się odtwarza, czy coś, co można tworzyć na nowo?

Krótką burzę mózgów – nauczyciel zapisuje hasła na tablicy.

Projekcja fragmentu filmu / podcastu (10–15 minut)

Uczniowie oglądają fragment rozmowy z Ewą Sumlińską (np. o:

- zbieraniu polnych kwiatów,
- malowaniu porcelany,
- łączeniu współczesności z folklorem).

Zadanie podczas oglądania:

Uczniowie zapisują odpowiedzi na pytania:

- Jakie elementy tradycji pojawiają się w rozmowie?
- Co w jej pracy jest „dawne”, a co „współczesne”?
- Czy to bardziej odtwarzanie czy twórcza interpretacja?

Analiza i dyskusja (10 minut)

Rozmowa kierowana:

- Czy tradycja musi wyglądać tak samo jak 100 lat temu?
- Czy malowanie porcelany w nowej odsłonie to wciąż folklor?
- Co oznacza, że dziedzictwo jest „niematerialne”?

Można wprowadzić krótką definicję UNESCO (w uproszczonej formie).

Zadanie twórcze (15 minut)

Temat:

„Gdybym miał/a przenieść coś z mojego otoczenia w tradycyjny wzór...”

Uczniowie projektują:

- wzór inspirowany współczesnością (np. blok, rower, telefon, park),
- ale w stylistyce ludowej.

Można wykonać szybki szkic kredkami.

Podsumowanie (5 minut)

Refleksja:

Co musi się wydarzyć, żeby tradycja nie zniknęła?

Wniosek:

Dziedzictwo niematerialne żyje tylko wtedy, gdy ktoś je praktykuje i interpretuje.

SCENARIUSZ LEKCJI 2

Temat: Kowal – rzemieślnik, artysta czy alchemik? O roli rzemiosła w dawnym i współczesnym świecie

Cele lekcji

Uczeń:

- rozumie społeczną rolę kowala w historii,
- potrafi wskazać, czym różni się rzemiosło od produkcji przemysłowej,
- analizuje znaczenie pracy ręcznej jako elementu dziedzictwa niematerialnego,
- rozwija umiejętność interpretacji kulturowej.

Czas: 45 minut

Grupa: klasy 7–8 / szkoła ponadpodstawowa

Wprowadzenie (5 minut)

Pytanie na start:

Bez jakiego zawodu dawniej nie mogła funkcjonować wieś?

Po odpowiedziach nauczyciel ujawnia temat: kowal.

Projekcja fragmentu podcastu/filmu z kowalem (10–15 minut)

Uczniowie oglądają fragment pokazujący:

- pracę przy ogniu,
- opowieść o roli kowala w XVIII/XIX wieku,
- refleksję o rzemiośle dziś.

Podczas oglądania:

Uczniowie notują:

- Co w pracy kowala jest fizyczne?
 - Co wymaga wiedzy i doświadczenia?
 - Czy to tylko zawód, czy coś więcej?
-

Dyskusja (10 minut)

Pytania:

- Dlaczego kiedyś bez kowala „nie dało się żyć”?
- Czy dziś istnieją zawody o podobnej roli?
- Czy kowal jest bardziej rzemieślnikiem, artystą czy inżynierem?

Można zrobić krótką debatę klasową:

„Kowal to artysta” vs „Kowal to rzemieślnik”.

Zadanie analityczne (10–15 minut)

Uczniowie pracują w grupach.

Każda grupa tworzy mapę myśli:

„Co by zniknęło ze świata, gdyby zniknęło rzemiosło?”

Kategorie:

- przedmioty,
 - umiejętności,
 - relacje międzyludzkie,
 - lokalna tożsamość.
-

Podsumowanie (5 minut)

Wniosek:

Dziedzictwo niematerialne to nie tylko opowieści i pieśni — to także wiedza o tym, jak coś zrobić.

Można zakończyć pytaniem:

Czy w przyszłości ktoś będzie uczył się naszego zawodu jako „tradycyjnego rzemiosła”?

SCENARIUSZ LEKCJI 3

Od kołowrotka do haftu maszynowego – jak powstaje nić i wzór

Cele lekcji

Uczeń:

- rozpoznaje kołowrotek i haft maszynowy,
 - rozumie etapy powstawania nici i zdobienia tkaniny,
 - potrafi wskazać różnicę między pracą ręczną a mechaniczną,
 - dostrzega, że film może dokumentować proces, nawet jeśli go nie objaśnia.
-

Metody pracy

- obserwacja kierowana
 - analiza filmu
 - praca w grupach
 - rozmowa problemowa
-

Wprowadzenie (5 min)

Nauczyciel zadaje pytania:

- Skąd się bierze nić?
- Czy kiedyś można było kupić gotową włóczkę w sklepie?
- Jak powstają hafty na ubraniach dziś?

Krótką zapowiedź: obejrzymy proces, który dawniej był codziennością.

Projekcja filmu (10–15 min)

Podczas oglądania uczniowie mają jedno zadanie:
zapisać wszystkie czynności, które widzą (bez interpretowania).

Analiza – „Co naprawdę zobaczyliśmy?” (10 min)

Na tablicy tworzymy dwie kolumny:

A. Przędzenie nici (kołowrotek)

Uczniowie opisują:

- ruch ręki,
- obrót koła,
- nawijanie nici,
- skupienie osoby pracującej.

B. Haft maszynowy

Uczniowie wskazują:

- prowadzenie materiału,
- pracę igły,
- powtarzalność wzoru,
- tempo pracy.

Nauczyciel dopiero teraz porządkuje informacje i krótko wyjaśnia:

- kołowrotek służy do skręcania włókien w nić,
- haft maszynowy pozwala szybciej wykonywać powtarzalne wzory.

Część problemowa (10 min)

Pytania do dyskusji:

- Czy haft maszynowy to nadal rękodzieło?
- Co się zmienia, gdy pojawia się maszyna?
- Czy praca na kołowrotku wymagała więcej czasu niż haftowanie maszynowe?
- Dlaczego dawniej każdy etap wykonywano osobno?

Można wprowadzić pojęcia:

- praca ręczna
- mechanizacja
- tradycja a nowoczesność

Aktywność (10 min)

Wariant 1 – krótkie ćwiczenie pisemne:

Uczniowie układają 5-zdaniowy opis procesu:

„Od włókna do gotowego haftu”.

Wariant 2 – dla młodszych klas:

Rysunkowa sekwencja etapów:

1. Kołowrotek
 2. Nić
 3. Materiał
 4. Haft maszynowy
 5. Gotowy wzór
-

Podsumowanie

Nauczyciel podkreśla:

Film nie zawsze wszystko tłumaczy słowami – czasem **pokazuje proces**, a zadaniem widza jest go zrozumieć i nazwać.

Projekt „Ludowe – cyfrowe” łączy:

- dawną technikę (kołowrotek),
- późniejszą technologię (maszyna do haftu),
- współczesne medium (film cyfrowy).

SCENARIUSZ LEKCJI 4

Hafciarki – tradycja przekazywana z pokolenia na pokolenie

Cele lekcji

Uczeń:

- wie, na czym polegała rola hafciarek w społeczności wiejskiej,
 - rozumie pojęcie „dziedzictwo kulturowe”,
 - potrafi wymienić elementy rękodzieła wykonywane w cyklu rocznym (palmy, kwiaty z bibuły, kruszonki, hafty świąteczne),
 - dostrzega znaczenie przekazu międzypokoleniowego.
-

Wprowadzenie (5 min)

Pytania do uczniów:

- Czy ktoś w Waszej rodzinie potrafi haftować, szydełkować, robić ozdoby świąteczne?
- Skąd nauczył/a się tej umiejętności?

Krótką rozmowa o tym, jak dawniej uczono się poprzez obserwację i wspólną pracę.

Projekcja filmu (10–15 min)

Uczniowie oglądają film o hafciarkach.

Rozmowa po filmie (10 min)

Pytania:

- Dlaczego rękodzieło wykonywano przez cały rok?
 - Jakie prace wykonywano od Wielkanocy do Wigilii?
 - Dlaczego kobiety spotykały się wspólnie?
 - Co się stanie, jeśli młodsze pokolenie nie przejmie tej wiedzy?
-

Aktywność (10–15 min)

Wariant A (kl. 4–6):

Uczniowie tworzą papierowy „kalendarz tradycji” – przypisują do pór roku konkretne prace (palmy, kwiaty z bibuły, hafty, dekoracje bożonarodzeniowe).

Wariant B (kl. 7–8 / szkoła średnia):

Dyskusja: „Czy rękodzieło ma dziś sens w epoce masowej produkcji?”

Podsumowanie

Tradycja żyje tylko wtedy, gdy ktoś ją praktykuje i przekazuje dalej.

SCENARIUSZ LEKCJI 5

Opoczyński wzór – znak tożsamości regionu

(Odniesienie do regionu Opoczna i jego tradycyjnego wzornictwa – lekcja o tradycji regionu)

Cele lekcji

Uczeń:

- zna cechy charakterystyczne opoczyńskiego wzoru,
 - rozumie związek między wzorem a tożsamością regionalną,
 - potrafi wskazać elementy kolorystyczne i kompozycyjne.
-

Wprowadzenie (5 min)

Pokaz kilku wzorów ludowych z różnych regionów (jeśli masz możliwość – wydrukowane zdjęcia).

Pytanie: Czy po wzorze można rozpoznać region?

Projekcja filmu (10–15 min)

Film o opoczyńskim wzorze.

Analiza (10 min)

Uczniowie odpowiadają:

- Jakie kolory dominują?
- Czy wzór jest geometryczny czy roślinny?
- Gdzie był wykorzystywany (stroje, tkaniny, dekoracje)?

Można wspomnieć o regionie Opoczna i jego silnej tradycji haftu oraz pasiastych tkanin charakterystycznych dla okolic.

Aktywność praktyczna (15 min)

Uczniowie projektują własny „współczesny wzór opoczyński”:

- na torbę,
- na etui na telefon,
- na bluzę.

Celem jest pokazanie, że tradycję można twórczo przetwarzać.

Podsumowanie

Wzór to nie tylko ozdoba – to znak przynależności i historii.